Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 5.09.2012 www.osw.waw.pl

Komisja Europejska wszczyna postępowanie antymonopolowe przeciwko Gazpromowi

Szymon Kardaś

4 września br. Komisja Europejska poinformowała o wszczęciu postępowania antymonopolowego przeciwko koncernowi Gazprom. Podstawowy zarzut dotyczy nadużywania dominującej pozycji na rynku gazowym, przede wszystkim w Europie Środkowej, poprzez: (1) ograniczanie swobody przepływu gazu między państwami członkowskimi UE, (2) przeciwdziałanie próbom dywersyfikacji dostaw gazu do państw unijnych oraz (3) narzucanie nieuczciwych cen kontrahentom. Działania Komisji Europejskiej zostały poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym, zainicjowanym we wrześniu 2011 roku, kiedy to dokonano przeszukania i kontroli dokumentów w 20 unijnych spółkach gazowych powiązanych z Gazpromem (zależnych i *joint venture*) oraz u kontrahentów rosyjskiego monopolisty i operatorów przesyłu w niektórych państwach UE.

Zgodnie z unijnym prawem, Gazprom jest zobowiązany ustosunkować się do zarzutów w terminie czterech miesięcy, po czym nastąpi właściwe postępowanie administracyjne trwające zwykle 6–12 miesięcy, choć nie można wykluczyć jego przedłużenia. W przypadku negatywnej decyzji (stwierdzającej naruszenie unijnego prawa) Gazprom może się odwołać do Trybunału Sprawiedliwości UE (w takim przypadku postępowanie mogłoby w praktyce trwać do dwóch lat).

Komentarz

- Wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko Gazpromowi stanowi precedens w relacjach energetycznych Unii Europejskiej i Rosji. Potwierdza on determinację UE w implementacji prawa unijnego, w tym m.in. zasad trzeciego pakietu energetycznego, przewidującego pogłębienie liberalizacji rynku gazowego w ramach UE. Wpisuje się także w oczekiwania wielu odbiorców rosyjskiego gazu ziemnego z Europy Środkowej (takich jak Litwa i Polska) dążących do zmiany niektórych (zwłaszcza cenowych) warunków kontraktów zawieranych z Gazpromem. Niewykluczone, że działania KE mogą zostać wykorzystane przez koncerny europejskie jako instrument presji w negocjacjach prowadzonych w tej kwestii z rosyjskim monopolistą.

- Wszczęcie oficjalnego postępowania przeciwko Gazpromowi świadczy również o dążeniu KE do odgrywania coraz istotniejszej roli w kształtowaniu polityki energetycznej w ramach Unii Europejskiej. Potwierdza także starania Komisji o uzyskanie wpływu na negocjowanie kontraktów na dostawy gazu do państw UE.

- Postępowanie prowadzone przez KE, a w szczególności – wysoce prawdopodobna –decyzja stwierdzająca naruszenie unijnego prawa konkurencji, może mieć poważne konsekwencje dla Gazpromu. Grozi mu bowiem nałożenie grzywny – maksymalnie do 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym decyzję roku. Należy jednak pamiętać, że decyzja KE automatycznie nie unieważni obowiązujących kontraktów, zaś długotrwałe procedury odwoławcze oraz istniejące uzależnienie części państw europejskich od dostaw rosyjskiego gazu będą utrudniały wymuszenie na Gazpromie rezygnacji z dotychczasowych praktyk.